

Õiguskantsler

Hr Hanno Pevkur
minister
Sotsiaalministeerium
info@sm.ee

Teie

nr

Õiguskantsler 3.12.2012

nr 6-1/110383/1205511;
7-4/091809/120551

Märgukiri

Vanemahüvitise seaduse § 3 lg 7 vastuolu põhiseadusega

Austatud härra minister

Analüüsinud vanemahüvitise seaduse § 3 lõiget 7, leian, et viidatud sättes sisalduv vanemahüvitise ümberarvutamise valem on vastuolus põhiseaduse § 12 lõikes 1 sätestatud võrdse kohtlemise põhimõttega.

Vanemahüvitise seaduse § 3 lg 7 kohtleb põhjendamatult ebavõrdselt sama suurt vanemahüvitist saavaid isikuid sõltuvalt juurdeteenitava lisatulu suuruselt – isikuid motiveeritakse teenima lisatulu kas täpselt hüvitise määras või märkimisväärselt rohkem, sest kui isik teenib lisatulu hüvitise määrast veidi rohkem, kaotab ta oma kogusissetulekus (peab riigile tagasi maksma suurema summa kui oli tema poolt teenitud lisatulu). Ebavõrdne kohtlemine on tingitud valemis sisalduvast veast, mida seadusandja seaduse vastuvõtmisel ette ei näinud.

Seetõttu soovitan Teil algatada seadusemuudatus vanemahüvitise seaduse (VHS) § 3 lõike 7 põhiseadusega kooskõlla viimiseks. Palun, et Te informeeriksite mind eelnõu ettevalmistamise käigust hiljemalt 1. veebruariks 2013. a.

I Asjaolud ja menetluse käik

1. Olen menetlenud mulle esitatud avaldusi, mis seonduvad vanemahüvitise saamise ajal teenitud lisatulu ning sellest tingitud vanemahüvitise vähendamisega. Nimetatud menetlustes olen pöördunud Teie poole 22.12.2009 ja 01.04.2011 ning palunud selgitusi VHS-i eesmärkide kohta.
2. Minu menetluses on avaldus, kus avaldajale määrati vanemahüvitis summas 35 316 krooni (2257,1 eurot) alates 04.09.2010 kuni 12.11.2011. Avaldusest ja sellele lisatud Sotsiaalkindlustusameti kirjast nähtub, et avaldaja teenis 2010. aasta oktoobrikuus tulu 4800

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

krooni (306,78 eurot) ehk 450 krooni (28,76 eurot) üle hüvitise määra¹ ja novembrikuus samuti 4800 krooni (306,78 eurot) ehk 450 krooni (28,76 eurot) üle hüvitise määra.

3. Sotsiaalkindlustusamet, kelle kohustuseks on kontrollida isikustatud sotsiaalmaksu andmeid vanemahüvitise maksmise perioodil, teavitas avaldajat 07.02.2011, et talle on 2010. aasta oktoobri- ja novembrikuu eest vanemahüvitist makstud rohkem kui seaduses ette nähtud ning tegi ettepaneku enamakstud vanemahüvitise tagastamiseks. Avaldajale tehti ettepanek maksta VHS § 3 lõike 7 alusel tagasi 5961 krooni (380,98 eurot) mõlema kuu eest, ehk kahe kuu eest kokku 11922 krooni (761,95 eurot).
4. Avaldaja pöördus minu poole avaldusega, milles vaidlustas VHS § 3 lõike 7 vastavuse PS § 12 lõikele 1. Avaldaja ei olnud rahul, et olukorras, kus ta sai 2010. aasta oktoobris ja novembris tulu 4800 krooni (305,78 eurot) mõlemal kuul, vähendati tema mõlema kuu vanemahüvitist VHS § 3 lõike 7 alusel 5961 krooni (380,98 euro) võrra. Avaldaja leidis, et tema vanemahüvitise vähendamine suuremas ulatuses kui ta tulu juurde teenis ei ole kooskõlas vanemahüvitise seaduse eesmärkidega. Samuti leidis avaldaja, et teda koheldakse põhjendamatult ebavõrdselt võrreldes vanematega, kelle hüvitist vähendatakse väiksemas ulatuses või ei vähendata üldse, võimaldades neil vanemahüvitise saamise perioodil tulu juurde teenida.
5. Oma 27.01.2010 vastuses selgitasite, et vanemahüvitise skeemiga soovitakse mitte ainult toetada laste sündi töötatavatel vanematel, vaid soodustada ka vanemate seotust tööturuga. Lisasite, et vanemahüvitise saamise ajal võib vanem töötada või saada töötasu, kuid kui saadud tulu ületab hüvitise määra, siis vähendatakse vastava kuu hüvitist. Leidsite, et hüvitise vähendamine tulu olemasolul on põhjendatud seaduse eesmärgiga säilitada vanemale eelmise kalendriaasta sissetulek, mitte tekitada olukorda, kus isik saab lisaks oma varasemale sissetulekule ka vanemahüvitist.
6. Samuti selgitasite 27.01.2010 vastuses, et 01.01.2004 jõustunud VHS § 3 lõikes 7 sätestati hüvitise ümberarvutamise valem, mille kohaselt vähendati hüvitist arvestades kogu saadud tulu, kui isik sai tulu üle hüvitise määra ning et VHS muutmise seaduse eelnõu 1085 SE kohaselt muudeti ümberarvutamise valemit isikutele soodsamaks (ümberarvutamisel võetakse arvesse vaid hüvitise määra ületavat tulu). Lisasite, et pakutud valem lähtub kaalutlusest, et vähendamisel on õiglane võtta arvesse nii määratud hüvitist kui ka üle hüvitise määra saadud tulu. Teie hinnangul on valitud koefitsient 1,2 optimaalne, saavutamaks, et hüvitise vähendamisel säiliks motiiv teatud ulatuses tulu juurde teenida. Olete ka selgitanud, et vanemahüvitise skeemiga soovitakse toetada mitte üksnes laste sündi, vaid ka toetada vanemate sidet tööturuga ning et lapsevanemal peab säilima motivatsioon võimaluse korral töötada ja saada täiendavat tulu.
7. Oma 05.05.2011 vastuses selgitasite, et minu poolt tõstatatud ebavõrdne kohtlemine puudutab üksnes hüvitise saajaid, kelle hüvitise suurus ületab 26 109 krooni ning hüvitise suurus ületas 26 109 krooni esmakordselt 2009. aastal. Samuti selgitasite, et olete teadlik, et väga suure vanemahüvitise puhul tekitab seaduses sätestatud valem sõltuvalt saadud tulu suuruselt teatud „jõnkse“. Samas leidsite, et minu 01.04.2011 kirjas tõstatatud probleem puudutab üksnes marginaalset osa vanemahüvitise saajatest.

¹ Hüvitise määr 2010. aastal oli 4350 krooni (278,02 eurot).

8. Samuti mõõnsite, et olete teadlik VHS § 3 lõikes 7 sisalduvas valemis peituva probleemi põhjustest – vastavalt Teie 05.05.2011 kirjale on tekkinud probleem hüvitise ülempiiri kiire kasvu ja hüvitise määra märksa aeglasema kasvu tagajärg, mida ei nähtud seaduse jõustumisel ette. Osundasite, et töötasu alammäära tõstmata jätmine vastavalt sotsiaalpartnerite kokkuleppele on üheks põhjuseks hüvitise määra ja ülempiiri vahelise erinevuse suurenemisel ning et kui töötasu alammäär hakkab taas tõusma, suureneb ka hüvitise määr ning ümberarvutamisega seonduvad probleemid lahenevad.

II Asjassepuutuv õigusnorm

VHS § 3 lõige 7 sätestab:

„§ 3. Vanemahüvitise vähendamine

[---]

- (7) Kui hüvitise saaja saab hüvitise maksmise kalendrikuul hüvitise määrast suuremat sotsiaalmaksuga maksustatavat tulu (sealhulgas teisest Euroopa Majanduspiirkonna lepinguriigist või Šveitsi Konföderatsioonist), välja arvatud füüsilisest isikust ettevõtja ettevõtlustulu (edaspidi tulu), võrdub hüvitise suurus hüvitise ja hüvitise määra ületava tuluosa summa ning arvu 1,2 jagatisega, millest lahutatakse hüvitise määra ületav tuluosa. Hüvitist ei maksta, kui hüvitise maksmise kalendrikuul saadud tulu ületab viiekordset hüvitise määra. Kui hüvitise suurus jääb alla riiklike peretoetuste seaduse alusel makstava lapsehooldustasu suuruse, makstakse hüvitist riiklike peretoetuste seaduses sätestatud lapsehooldustasu suuruses, arvestades laste arvu, kellega seonduvalt hüvitist makstakse.

[---]“

III Õiguslik analüüs

(i) Põhiküsimus

Antud asjas on põhiküsimuseks, kas VHS § 3 lõikes 7 sätestatud valem on osas, milles see kohtleb sarnases olukorras olevaid isikuid vanemahüvitise vähendamisel erinevalt, kooskõlas PS § 12 lõikes 1 sätestatud võrdse kohtlemise põhimõttega.

(ii) Vanemahüvitise ümberarvutamise valem

9. Selleks, et analüüsida VHS § 3 lg 7 võimalikku vastuolu põhiseadusega, tuleb selgitada, kuidas valem töötab. VHS § 3 lõikes 7 sisalduv valem töötab selliselt, et maksimaalse või maksimumilähedase vanemahüvitise ümberarvutamisel seoses teenitava lisatuluga, tekib hüvitise määrast veidi suurema lisatulu teenimisel olukord, kus isik peab riigile tagastama (tagasimakse VHS § 7 alusel) suurema summa, kui oli tema lisatulu, ehk isiku kogusissetulek on väiksem, kui enne tööle asumist. Samas hüvitise määrast märkimisväärselt suurema lisatulu teenimise korral nimetatud kõrvalekalle kaob ehk isiku kogusissetulek suureneb. Allpool on toodud mõned näited, lähtudes 2012. a hüvitise määrast (278,02 eurot) ja hüvitise maksimaalsuurusest (2143,41 eurot):

- (1) Vanemahüvitis – 2143,41 eurot
 Ühes kalendrikuus teenitud lisatulu - 279,02 eurot (1 euro hüvitise määrast enam)
 $2143,41 + (279,02 - 278,02)/1,2 - (279,02 - 278,02) = 1786,01$ eurot (uus ümberarvutatud hüvitis)
 Hüvitiseks enammakstud summa 357,4 eurot (2143,41 – 1786,01)
Seega isik teenis lisaks 279,02 eurot, tagasi peab maksma 357,4 eurot. Enne tööle asumist sissetulek 2143,41 eurot, pärast tööle asumist sissetulek 2065,03 eurot.
- (2) Vanemahüvitis – 2143,41 eurot
 Ühes kalendrikuus teenitud lisatulu – 300 eurot
 $2143,41 + (300 - 278,02)/1,2 - (300 - 278,02) = 1782,51$ eurot (uus ümberarvutatud hüvitis)
 Hüvitiseks enammakstud summa 360,9 eurot (2143,41 – 1782,51)
Seega isik teenis lisaks 300 eurot, tagasi peab maksma 360,9 eurot. Enne tööle asumist sissetulek 2143,41 eurot, pärast tööle asumist sissetulek 2082,51 eurot.
- (3) Vanemahüvitis – 2143, 41 eurot
 Ühes kalendrikuus teenitud lisatulu – 373,1 eurot
 $2143,41 + (373,1 - 278,02)/1,2 - (373,1 - 278,02) = 1770,33$ eurot (uus ümberarvutatud hüvitis)
 Hüvitiseks enammakstud summa 373,08 eurot (2143,41 – 1770,33)
Seega isik teenis lisaks 373,1 eurot, tagasi peab maksma 373,08 eurot. Enne tööle asumist sissetulek 2143,41 eurot, pärast tööle asumist sissetulek 2143,43 eurot.
- (4) Vanemahüvitis – 2143, 41 eurot
 Ühes kalendrikuus teenitud lisatulu – 400 eurot
 $2143,41 + (400 - 278,02)/1,2 - (400 - 278,02) = 1765,85$ eurot (uus ümberarvutatud hüvitis)
 Hüvitiseks enammakstud summa 377,56 eurot (2143,41 – 1765,85)
Seega isik teenis lisaks 400 eurot, tagasi peab maksma 377,56 eurot. Enne tööle asumist sissetulek 2143,41 eurot, pärast tööle asumist sissetulek 2165,85 eurot.
- (5) Vanemahüvitis – 2143, 41 eurot
 Ühes kalendrikuus teenitud lisatulu – 1000 eurot
 $2143,41 + (1000 - 278,02)/1,2 - (1000 - 278,02) = 1665,85$ eurot (uus ümberarvutatud hüvitis)
 Hüvitiseks enammakstud summa 477,56 eurot (2143,41 – 1665,85)
Seega isik teenis lisaks 1000 eurot, tagasi peab maksma 477,56 eurot. Enne tööle asumist sissetulek 2143,41 eurot, pärast tööle asumist sissetulek 2665,85 eurot.

10. Ülaltoodud arvutustest nähtub, et VHS § 3 lõikes 7 toodud valemis sisaldub viga. Valem on põhimõtteliselt vastuolus seaduse eesmärkidega. VHS eelnõu 125 SE seletuskirja² punktis 3.5 on selgitatud seaduse eesmarke seoses hüvitise suurusega töötamise ajal järgmiselt: „Eelnõu lubab vanemal hüvitise saamise ajal teatud ulatuses tulu juurde teenida. Eesmärgiks on vältida olukorda, kus vanem kaotaks tööle siirdumisel sõltumata tasu suurusest kogu hüvitise. Kuna vanema tööleminek (ka osalise koormusega) tähendab perele reeglina täiendavaid kulutusi lastehoiule, puuduks vanemal motiiv vastu võtta tööd, millest saadav tasu kujuneks väiksemaks kui hüvitis ja lastehoiu kulud kokku. Hüvitise maksmine

² Kättesaadav Riigikogu veebilehelt www.riigikogu.ee.

üksnes majanduslikult mitteaktiivsetele vanematele seaks pered sundvalikute ette ega toetaks soovi korral töö- ja pereelu ühitamist. /.../ Valitud koefitsient 1,2 on optimaalne, saavutamaks, et hüvitise vähendamisel säiliks motiiv teatud ulatuses tulu juurde teenida.³“

11. Eeltoodud eesmärkide ja seaduse mõttega ei ole kooskõlas olukord, kus vanemahüvitist saav isik peaks teenima lisatulu kas täpselt hüvitise määras või märkimisväärselt rohkem, sest kui ta teenib lisatulu hüvitise määrast veidi rohkem (kuni 373,1 eurot) töötab valem selliselt, et isik peab riigile rohkem tagasi maksma kui ta lisaks teenis ning tema kogusissetulek osutub väiksemaks kui enne tööle asumist. Teisisõnu, ei ole VHS mõtte ja eesmärkidega kooskõlas olukord, kus isik, kes teenis maksimaalse vanemahüvitise juures lisatulu 300 eurot peab riigile tagasi maksma 360,9 eurot (ehk tema kogusissetulek pärast tööle asumist ei või olla suurem kui esialgne vanemahüvitis), selline isik aga, kes sama vanemahüvitise juures teenis lisatulu 1000 eurot, peab riigile tagasi maksma 477,56 eurot (ehk tema kogusissetulek pärast tööle asumist võib olla 522,44 eurot suurem kui esialgne vanemahüvitis). VHS eelnõu seletuskirjas on selgitatud, et seaduse eesmärgiks on, et vanemal ei puuduks motiiv tööle asuda, selle tõttu, et saadav tasu kujuneks väiksemaks, kui hüvitis ja lastehoiu kulud kokku. On ilmne, et kui vanemahüvitist saav isik asub tööle, siis tema kulud võivad suureneeda (lisanduvad kulud lapsehoiule), eelviidatud näites tema sissetulek aga väheneb (võrreldes sellega, mis oli enne tööle asumist).
12. Igal keskmiste võimetega isikul tekib valemist kasutades küsimus valemi korrektsuses, kuna valem töötab teatud summade vahemikus (vt eelpool toodud arvutused) vastupidiselt VHS-i eesmärkidele – ümberarvutus ei too kaasa mitte ainult vanemahüvitise vähendamise (mis on normi eesmärk), vaid isiku kogusissetuleku (ümberarvutatud vanemahüvitis koos lisatuluga) vähendamise. Keskmiste võimetega inimene ei saa eeldada, et kui seadusandja on deklareerinud, et ta toetab töö- ja pereelu ühitamist ning võimaldab vanemahüvitise saamise ajal teatud ulatuses tulu juurde teenida, siis vanemahüvitise saamise perioodil tööle asumise korral ei vähendata mitte üksnes tema vanemahüvitist, vaid kogu tema sissetulekut (ümberarvutatud vanemahüvitis koos lisatuluga), ehk et tema sissetulek on pärast tööle asumist väiksem kui enne tööle asumist.
13. Nagu eespool märgitud, olete ka ise mõõnnud, et valemi rakendamise tulemus ei pruugi igal juhul olla seaduse eesmärkidega kooskõlas.⁴ Samas leidsite oma kirjas, et minu poolt tõstatatud vanemahüvitise ümberarvutamise küsimus puudutab üksnes marginaalset osa vanemahüvitise saajatest.⁵
14. Osundan, et VHS-i põhiseaduspärasuse hindamisel ei oma tähtsust, kas ebavõrdne olukord puudutab ühte inimest või suurt hulka inimesi. Samuti ei saa põhiseadusevastast olukorda põhjendada sellega, et see olukord võib normaliseeruda (töötasu alammäära tõstmisel).

³ Allajoonitud osad on minupoolne rõhuasetus.

⁴ Oma 05.05.2011 kirjas selgitasite järgmist „*Oleme teadlikud, et väga suure vanemahüvitise summa puhul tekitab seaduses sätestatud valem sõltuvalt saadud tulu suuruselt hüvitise saaja kogusissetulekus teatud jõnkse. /.../ Teie pöördumises välja toodud erinev kohtlemine on hüvitise ülempiiri kiire kasvu ja hüvitise määra märksa aeglasema kasvu tagajärg, mida ei nähtud seaduse jõustumisel ette. /.../ Kui töötasu alamäär hakkab taas tõusma, suureneb ka hüvitise määr ning ümberarvutamisega seonduvad probleemid lahenevad.*“

⁵ Vastavalt Teie kirjale sai 2011. a 31. märtsi seisuga maksimaalset vanemahüvitist 424 isikut ja isikuid, kellele rakendatakse VHS § 3 lõiget 7 oli ligikaudu 6 – 7 % hüvitise saajatest.

(iv) VHS § 3 lõikes 7 sisalduv vanemahüvitise ümberarvutamise valem riivab isikute võrdsuspõhiõigust (PS § 12)

15. Olen seisukohal, et VHS § 3 lõikes 7 sisalduva valemi rakendamine toob kaasa isikute ebavõrdse kohtlemise, mida on käsitletud alljärgnevalt.
16. PS § 12 esimene lause sätestab üldise võrdsuspõhiõiguse. Selle põhiõiguse kaitseala riivega on tegemist siis, kui leiab aset võrdses seisundis olevate isikute erinev kohtlemine.⁶
17. Eelpool toodud arvutustest nähtub, et hetkel kasutusel oleva vanemahüvitise vähendamise valemi rakendamisel koheldakse minu poole pöördunud avaldajaga sama suurt vanemahüvitist (st maksimaalses suuruses hüvitist) saavaid ning vanemahüvitise perioodil tulu juurde teenivaid isikuid erinevalt, sõltuvalt sellest, kui suur oli juurde teenitav summa. Isikuid motiveeritakse tulu juurde teenima kuni hüvitise määran (278,02 eurot) või siis vahemikus 373,1 eurot kuni 1390,1 eurot (viiekordne hüvitise määr). Nimetatud juhtudel on vanematel võimalik teenida teatud ulatuses tulu juurde, mis võib neid motiveerida otsima võimalusi töö- ja pereelu ühitamiseks. Seevastu maksimaalset vanemahüvitist saavad vanemad, kes teenivad tulu juurde summas, mis ületab hüvitise määra (278,02 eurot) ja jääb allapoole 373,1 eurot, kaotavad oma kogusissetulekutes ja nendel isikutel oleks kasulikum töö- ja pereelu ühitamise asemel pigem tööturult eemale jääda ja saada üksnes vanemahüvitist.
18. Seega on antud juhul näitlikult võrreldavad grupid (edaspidi nimetatud vastavalt esimese, teine ja kolmas grupp):
 - (1) isikud, kes saavad vanemahüvitist 2143,41 eurot ning teenivad lisatulu kuni 278,02 eurot;
 - (2) isikud kes saavad vanemahüvitist 2143,41 eurot ning teenivad lisatulu summas, mis ületab hüvitise määra (278,02 eurot) ja jääb allapoole 373,1 eurot;
 - (3) isikud, kes saavad vanemahüvitist 2143,41 eurot ning teenivad lisatulu vahemikus 373,1 kuni 1390,1 eurot.
19. Teise gruppi kuuluvaid isikuid koheldakse ebavõrdselt võrreldes esimesse ja kolmandasse gruppi kuuluvate isikutega. Teise gruppi kuuluvad isikud kaotavad lisatulu teenimise korral oma kogusissetulekus (vähendatud vanemahüvitis + lisatulu) s.t nende sissetulek muutub väiksemaks kui enne tööle asumist. Esimesse ja kolmandasse gruppi kuuluvate isikute kogusissetulek (vähendatud vanemahüvitis + lisatulu) suureneb. Rõhutan siinjuures, et tegemist on ebavõrdse kohtlemisega võrdsetel asjaoludel (kõik isikute grupid saavad võrdset vanemahüvitist ja kasutavad neile seadusega antud võimalust teenida hüvitise saamise perioodil teatud ulatuses tulu juurde).

⁶ RKÜKo 07.06.2011, nr 3-4-1-12-10, p 36.

20. PS §-ga 12 on vastuolus vaid selline ebavõrdne kohtlemine, millel puudub legitiimne eesmärk, legitiimsete eesmärkide olemasolu korral tuleb aga omakorda kontrollida, kas ebavõrdne kohtlemine on proportsionaalne.⁷ Ma ei näe ühtegi legitiimset eesmärki, mis tingiks vajaduse kohelda ebavõrdselt sama suurt vanemahüvitist saavaid isikuid, kes teenivad juurde tulu, mis jääb allapoole hüvitise määra (278,02 eurot) või vahemikku 373,1 eurot kuni 1390,1 eurot, võrreldes vanematega, kes teenivad juurde tulu vahemikus 278,02 eurot kuni 373,1 eurot. Ka Teie ei ole oma vastuses välja toonud ühtegi sellist eesmärki, vaid hoopis möönnud, et minu poolt kirjeldatud ebavõrdse kohtlemise näol on tegemist olukorraga, mida seadusandja seaduse vastuvõtmisel ette ei näinud.⁸ Järelikult ei saanudki seadusandja kaaluda, kas ebavõrdsel kohtlemisel on legitiimseid eesmärke ja kas selline kohtlemine on eesmärke arvesse võttes proportsionaalne. Tulenevalt eeltoodust olen seisukohal, et minu poolt kirjeldatud ebavõrdsel kohtlemisel puudub legitiimne eesmärk.
21. Kuna PS §-st 12 tulenevalt tuleb isikuid võrdsetel asjaoludel kohelda võrdselt, ei ole ma käesolevas seisukohas võrrelnud lisatulu teenimisel isikuid, kes saavad erineva suurusega vanemahüvitist. Vastavalt eelpool osundatule ja Teie poolt välja toodud arvutustele eksisteerib aga käsitletud probleem valemil rakendamisel ka maksimumilähedaste vanemahüvitiste korral.⁹ Seetõttu on VHS-i põhiseadusega kooskõlla viimisel oluline analüüsida mitte üksnes maksimumhüvitise kasutamisel tekkivaid vigu, vaid tuleks tuvastada see piir, millest alates valemil rakendamine annab seaduse eesmärkidele vastupidise tulemuse.

IV Kokkuvõte

22. VHS § 3 lõikes 7 sisalduvas valemis on viga, mis väljendub selles, et hetkel kehtivate määrade juures peaks vanemahüvitist saav isik teenima vanemahüvitise saamise perioodil lisatulu kas täpselt hüvitise määras või märkimisväärselt rohkem, sest kui ta teenib lisatulu hüvitise määrast veidi rohkem (kuni 373,1 eurot) töötab valem selliselt, et isik peab riigile rohkem tagasi maksma kui ta lisaks teenis ning tema kogusissetulek osutub väiksemaks kui enne tööle asumist. Tegemist on olukorraga, mida seadusandja seaduse vastuvõtmisel ei soovinud ega näinud ette.
23. VHS § 3 lõikes 7 sisalduva valemil rakendamine toob kaasa isikute ebavõrdse kohtlemise. Maksimaalses suuruses hüvitist saavaid ning vanemahüvitise perioodil tulu juurde teenivaid isikuid koheldakse erinevalt, sõltuvalt sellest, kui suur oli juurde teenitav summa. Isikuid motiveeritakse tulu juurde teenima kuni hüvitise määrani (278,02 eurot) või siis vahemikus 373,1 eurot kuni 1390,1 eurot (viiekordne hüvitise määr). Nimetatud juhtudel on vanematel võimalik teenida teatud ulatuses tulu juurde, mis võib neid motiveerida otsima võimalusi töö- ja pereelu ühitamiseks. Seevastu maksimaalset vanemahüvitist saavad vanemad, kes teenivad tulu juurde summas, mis ületab hüvitise määra (278,02 eurot) ja jääb allapoole

⁷ Vt RKPJKo 27.12.2011, nr 3-4-1-23-11, p 56, milles Riigikohus osundas, et mitte igasugune ebavõrdne kohtlemine ei ole PS § 12 lg-ga 1 vastuolus, vaid üksnes selline, millel puudub põhiseaduslik õigustus. Võrdsuspõhiõigus on piiratud igal põhiseadusega kooskõlas oleval põhjusel. Samuti osundas Riigikohus, et pärast legitiimsete eesmärkide tuvastamist tuleb kontrollida, kas võrdsuspõhiõiguse riive on legitiimsete eesmärkide suhtes proportsionaalne (sobiv, vajalik ja mõõdukas) meede. Vt ka RKPJKo 20.03.2006, nr 3-4-1-33-05, p 26, milles Riigikohus osundas, et keeldu kohelda võrdseid ebavõrdselt on rikutud, kui kaht isikut, isikute gruppi või olukorda koheldakse meelevaldselt ebavõrdselt. Meelevaldselt saab ebavõrdset kohtlemist lugeda siis, kui selleks ei leidu mõistlikku põhjust.

⁸ Teie 05.05.2011 kiri.

⁹ Teie 05.05.2011 kirjas on välja toodud, et minu poolt kirjeldatud erinev kohtlemine puudutab isikuid, kelle hüvitise suurus ületab 26 109 krooni.

373,1 eurot, kaotavad oma kogusissetulekutes ja nendel isikutel oleks kasulikum töö- ja pereelu ühitamise asemel pigem tööturult eemale jääda ja saada üksnes vanemahüvitist.

24. VHS § 3 lõikes 7 sisalduva valemi rakendamisega kaasneval ebavõrdsel kohtlemisel puudub legitiimne eesmärk. Tegemist on olukorraga, mida seadusandja seaduse vastuvõtmisel ette ei näinud. Seega on VHS § 3 lg 7 vastuolus PS § 12 lõikes 1 sätestatud võrdse kohtlemise põhimõttega.

Eeltoodust lähtudes, soovitan Teil algselt algatada seadusemuudatus VHS § 3 lõike 7 põhiseadusega kooskõlla viimiseks ning palun, et Te informeeriksite mind eelnõu ettevalmistamise käigust hiljemalt 1. veebruariks 2013. a .

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Indrek Teder